

Stockholm den 29 oktober 2015

Till:

Malmö stad, miljöförvaltningen
Polismyndigheten, polisen Skåne

Öppet brev med anledning av Malmö stads beslut att riva boplatsen på Sorgenfri

Miljönämnden i Malmö stad har den 27 oktober med stöd av 26 kap 18 § miljöbalken fattat beslut om rivning och städning av boplatsen på fastigheten Brännaren 19. Miljönämnden begär polismyndighetens hjälp med att verkställa beslutet. De EU-medborgare, många av dem romer, som bor på tomten kommer att avisas och tvingas flytta. Äganderätten och de miljö- och hälsoskäl som ligger till grund för beslutet är viktiga aspekter i sammanhanget. Civil Rights Defenders vill dock framhålla att en verkställighet av beslutet under rådande omständigheter skulle innebära att Malmö stad bryter mot de boendes mänskliga rättigheter. **För att Sverige ska leva upp till internationella åtaganden krävs att beslutet inte verkställs förrän nödvändiga skyddsåtgärder vidtagits för att garantera de boendes rättigheter.**

Att inte utsättas för godtyckliga avhysningar är en mänsklig rättighet som skyddas av Europakonventionen (EKMR) och konventionen om de medborgerliga och politiska rättigheterna (MOP-konventionen) bland annat genom stadganden om rätten till respekt för privat- och familjeliv, rätten till personlig säkerhet och rätten till egendom. Även konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-konventionen) och den Europeiska sociala stadgan innefattar skydd mot avhysningar. Skyddet i konventionerna innebär att avhysningar endast får ske om det är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa och moral eller för andra personers fri- och rättigheter.¹ Avhysningar får aldrig resultera i hemlöshet eller utföras med diskriminerande syfte eller effekt.²

Den praxis som utvecklats utifrån konventionerna slår fast att skälen bakom en avhysning måste vägas mot de boendes rätt till hem och privatliv. **De rättighetsinskränkningar en**

¹ EKMR artikel 8(2).

² ESK-kommittén, *General Comment No. 7: The right to adequate housing: forced evictions* (1997), paras 10 och 16.

avhysning innebär måste vara proportionerliga i förhållande till de skäl som ligger till grund för avhysningen. Med hänvisning till den systematiska diskriminering som just romer utsätts för har Europadomstolen understrukit att denna grupp **aldrig ska utsättas för tvångsavhysningar om de inte erbjuds ett alternativt boende**, annat än om en katastrofsituation föreligger³.

Den Europeiska sociala kommittén har i ett fall särskilt granskat en tvångsavhysning och massutvisning av en stor grupp rumänska och bulgariska romer.⁴ Kommittén slog fast att när avhysningar sker måste de, för att vara tillåtna, I) utföras med bibehållen respekt för personerna i fråga, II) ske i enlighet med regler och förordningar som präglas av skydd för personernas rättigheter, samt, när avhysningarna motiveras av allmänintresse, III) alternativt boende anordnas.⁵ Kommittén konstaterade att det i fallet fanns en nära koppling mellan avhysningen av personerna i fråga och den utvisning ur landet de sedan utsattes för, och konstaterade att utvisning på grund av allmän ordning eller moral bara kan anses överensstämmande med den Europeiska sociala stadgan om personerna i fråga begått brott och lagförts av domstol. EKMR stadgar också ett förbud mot kollektiva utvisningar av utlänningar.⁶

Europadomstolen och ESK-kommittén har också klargjort de processuella skyldigheter stater har för att skydda rätten till respekt för privat- och familjeliv och ställt särskilda krav på rättssäkerhet i avhysningsprocesser. Beslutsprocessen som lett fram till ett ingripande måste vara rättvis och respekterade de intressen som tjänar till att skydda individen.⁷ ESK-kommittén har uttalat följande:

Processuella garantier och rättssäkerhet är viktiga aspekter av alla mänskliga rättigheter men är särskilt centrala i relation till frågor som tvångsavhysningar, eftersom dessa direkt berör ett stort antal rättigheter som stadgas i båda internationella konventioner om mänskliga rättigheter [dvs MOP-konventionen och ESK-konventionen]. Kommittén menar att de processuella skyddsåtgärder som ska tillämpas i relation till tvångsavhysningar innefattar: (a) möjlighet för verkligt samråd med de drabbade, (b) förhandsvarning inom rimlig tid för alla drabbade personer före det planerade avhysningsdatumet, (c) information om de planerade avhysningarna och, om möjligt, om det alternativa syftet som marken ska användas till; denna information ska komma de drabbade tillhanda inom rimlig tid, (d) i synnerhet där åtgärden gäller grupper av personer, närvaro av regeringsrepresentanter eller deras företrädare, (e) tydlig identifikation av alla personer som utför avhysningen, (f) att avhysningar inte får äga rum i mycket dåligt väder eller nattetid om inte de drabbade personerna samtycker till detta, (g) att adekvata rättsmedel finns tillgängliga för dem som drabbas, samt (h) att rättshjälp ska erbjudas dem som är i behov av att söka rättslig upprättelse.⁸

³ Winterstein och andra mot Frankrike, 27013/07, 17 oktober 2013. Se också bl a Connors mot Förenade kungadömet, 66746/01, 27 maj 2004 och Yordanova och andra mot Bulgarien, 25446706, 24 april 2012.

⁴ Centre on Housing Rights and Evictions (COHRE) mot Frankrike, 63/2010, 28 juni 2011.

⁵ Centre on Housing Rights and Evictions (COHRE) mot Frankrike, 63/2010, 28 juni 2011, para. 42.

⁶ EKMR tilläggsprotokoll 4 artikel 4.

⁷ Connors mot Förenade kungadömet, 66746/01, 27 maj 2004, para. 83.

⁸ ESK-kommittén, *General Comment No. 7: The right to adequate housing: forced evictions* (1997), para 15.

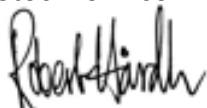
Dessa processuella skyddsregler gäller alla avhysningar, även när bosättningar skett utan erforderligt tillstånd.

Det är alltså dessa skyddsregler som regelverket och praktiken Sverige, liksom Malmö stads agerande i det nu aktuella fallet, ska mätas mot. **Kommuner, statliga myndigheter och domstolar är sin verksamhet bundna av Europakonventionen som svensk lag, men även av internationella människorättsnormer** och har en skyldighet att tolka nationell rätt *fördragskonformt*. Det innebär att i tillämpning ska den svenska rätten tolkas i enlighet med de åtaganden Sverige förbundit sig till i människorättskonventionerna.⁹ Denna skyldighet åligger såväl Malmö stad som polismyndigheten.

I det aktuella fallet har miljönämnden i sitt beslut om avflyttning och städning med stöd av 26 kap 18 § miljöbalken inte gjort en proportionalitetsbedömning om det föreligger ett sådant akut socialt behov av att vräka personerna boende på tomten Brännaren 19 att det står i proportion till den ingripande åtgärd som avhysningen innebär. Malmö stad har inte heller ordnat alternativa boenden för de personer som tvingas flytta. De boende har inte getts möjlighet att yttra sig och beslutet kommer att verkställas oberoende av ett eventuellt överklagande. Beslutet har också fattats, och verkställs, trots att fallet är under överprövning i Mark- och miljööverdomstolen. Det finns även en risk att de boende på Brännaren 19, som en följd av verkställigheten av beslutet och att något alternativt boende inte erbjuds, tvingas lämna Sverige. Ett erbjudande om en bussbiljett tillbaka till ursprungsländerna i kombination med avsaknaden av annat skydd och stöd ger intryck av att det är fråga om en *de facto* kollektiv utvisning.

Mot den bakgrunden skulle en verkställighet av miljönämndens beslut innebära en kränkning av de boendes mänskliga rättigheter och att Sverige genom Malmö stads agerande bryter mot åtaganden enligt internationella människorättskonventioner. Civil Rights Defenders kräver därför att **beslutet inte verkställs förrän en grundlig proportionalitetsbedömning gjorts, alternativa boenden erbjudits och övriga skyddsåtgärder vidtagits** i enlighet med internationella människorättsnormer.

Stockholm som ovan

Robert Hårdh

Executive Director

⁹ Se bl.a. SOU 2010:70 *Ny struktur för skydd av mänskliga rättigheter*, s. 20.